

WOLFGANG P. SCHMID
(1929 10 25–2009 10 22)

Profesoriui, įvairių mokslo institucijų garbės daktarui ar užsienio nariui Wolfgangui Pauliui Schmidui (Berlynas, 1929 10 25 – Frydlandas prie Getingeno, 2009 10 22) pritrūko kelių dienų iki 80 metų. Buvęs integralus kalbininkas – pasaulinio garso indoeuropeistas, onomas-tas, baltistas – jis priklausė tai „senajai“ mokslininkų kartai, kuri pamažėl išeina iš mūsų akiračio ir pasilieka jaunesniųjų kalbininkų vaizduotėje kaip nepasiekiamas idealas. Juk vargu ar viena kitą besivejančios pastarųjų metų mokslo reformos padės ateityje išugdyti tokio masto mokslo asmenybes...

W. P. Schmido mokslinė veikla išties įspūdinga, – labai mažai tiek istorinės lyginamosios, tiek bendrosios kalbotyros sričių¹, kurių jis netyrinėjo. Jo

---

¹ Šie darbai be reikalo yra retai minimi. Plg. W. P. Schmid, *Die grammatische Komponente in der Grammatik*, Akademie

dėmesys aprėpė beveik visas indoeuropiečių kalbų grupes: indų-iranėnų, graikų, lotynų, oskų, hetitų, germanų, baltų, slavų, keltų, mesapų, trakų, frygų ir dar Pabaltijo finų, čigonų, jau neminint onomastikos, ypač hidronimijos tyrimų.

Schmido baltistinės veiklos, patekusios į jo akiratį beveik nuo pat mokslinės karjeros pradžios, diapazonas yra buvęs labai platus. Verta čia priminti, kad profesorius buvo atidus ir „didžiosioms“, ir „mažosioms“ baltų kal-

---

der Wissenschaften und der Literatur zu Mainz. *Abhandlungen der geistes- und sozialwissenschaftlichen Klasse 9*, Wiesbaden, 1972; Id., *Der Strukturalismus in der Sprachwissenschaft*, in H. von Einem, K. E. Born, F. Schalk, W. P. Schmid, *Der Strukturbegriff in den Geisteswissenschaften*, Akademie der Wissenschaften und der Literatur zu Mainz. *Abhandlungen der geistes- und sozialwissenschaftlichen Klasse 2*, Wiesbaden, 1973, 43–52; Id., *Die pragmatische Komponente in der Grammatik*, in G. Rauh (ed.), *Essays on deixis*, *Tübinger Beiträge zur Linguistik 188*, Tübingen, 1983, 61–78; Id., *Eine revidierte Skizze einer allgemeinen Theorie der Wortarten*, in P. Swiggers, W. van Hoëcke, *Wort und Wortarten*, Leuven, Paris, 1986, 85–99; Id., *Wort und Zahl. Sprachwissenschaftliche Betrachtungen der Kardinalzahlwörter*, Akademie der Wissenschaften und der Literatur zu Mainz. *Abhandlungen der geistes- und sozialwissenschaftlichen Klasse 8*, Stuttgart 1989; Id., „Ich will“ oder: Gedanken zum Modusbegriff, *Göttinger Beiträge zur Sprachwissenschaft 1*, 1998, 61–74.

boms – prūsų², jotvingių³, kuršių⁴, kuršininkų⁵.

Nors parašė ir parengė spaudai nemažai knygų⁶, Schmidas buvo iš esmės straipsnių mokslininkas, o jų jis paskelbė aibę svarbiausiuose lyginamosios kal-

---

² Plg. W. P. Schmid, *Altpreußisch lasto*, *IF* 62, 220–227; Id., *Jesus, ich leid*, *IBK*, Sonderheft 50, 205–208.

³ Plg. W. P. Schmid, *Die ‘Germanismen’ im sog. Polnisch-Jatvingischen Glossar*, *IF* 91, 273–286.

⁴ Plg. W. P. Schmid, *Zu Simon Grunaus Vaterunser*, *IF* 67, 220–227; Id., *Der Name der Kuren*, *Prace Językoznawcze* 16, 1992, 229–235.

⁵ Plg. W. P. Schmid, *Nehrungskurisch: Sprachhistorische und instrumentalphonetische Studien zu einem aussterbenden Dialekt*, Akademie der Wissenschaften und der Literatur zu Mainz. *Abhandlungen der geistes- und sozialwissenschaftlichen Klasse* 2, Stuttgart, 1989, 7–41 [dėl *Nehrungskurisch II* žr. kitą išnašą; beje, *Nehrungskurisch III* su fonetikos nagrinėjimu buvo irgi numatyta]; Id., *yo-präsentische Verben in nehrungskurischen Texten*, *LgB* 4, 1995, 55–60.

⁶ Be jų, kurias toliau minėsiu, nurodytinos bent šios: W. P. Schmid (su F. Stolzu ir A. Debrunneriu), *Geschichte der lateinischen Sprache*, Berlin, Göschen, 1966, 145 p.; išversta į italų kalbą, *Storia della lingua latina*, Bologna: Pàtron, ¹1968); Id. (su I. Bernowskiu) *Nehrungskurisch II: Sprachhistorische und instrumentalphonetische Studien zu einem aussterbenden Dialekt*, Akademie der Wissenschaften und der Literatur zu Mainz 4, Stuttgart: Steiner, 1995, 544 p., ir kt.

botyros (*Indogermanische Forschungen*, *Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung*, *Baltistica*, *Sprachwissenschaft*, *Glotta*, *Zeitschrift für Ostforschung*, *IBS*, *IBK* ir kt.) bei onomastikos (*Beiträge zur Namenforschung*, *Onomastica* ir kt.) žurnaluose, taip pat ir HOOPs'e – *Reallexikon für deutsche Altertumskunde*, ir įvairiuose Festschrift'uose; jo parašytų recenzijų taip pat daug (dažniausiai skelbė *IF*, *Kratylos*). Ir jo žymioji knyga *Studien zum baltischen und indogermanischen Verbum* (Wiesbaden: Harrassowitz, 1963, XII, 123 p.) yra tam tikra prasme straipsnių rinkinys⁷. Pagaliau 1994 m. išėjo jo rinktiniai straipsniai (parengė J. Beckeris, E. Eggersas, J. Udolphas ir D. Weberis) *Linguisticae Scientiae Collectanea* (= *LSC*), Berlin etc.: de Gruyter, 482 p.⁸. Šios knygos pradžioje yra labai naudingas Schmido publikacijų sąrašas (aišku, tik iki 1993 m.).

Pabrėžtina, kad jis nuo 1963 m. (tiesa, 1963–1965 m. kartu su H. Krahe, o nuo 1997 m. kartu su E. Eggersu) redagavo *IF* ir nuo 1967 m. iki 1988–1990 m. ruošė baltistikos bibliografiją žurnalui *Die Sprache* (t. 13–34). Taip pat Schmidas perėmė iš Krahės *Hydronymia Germaniae*

---

⁷ Šiame žurnale knyga buvo recenzuota J. Kazlausko, žr. *Blt* 1(1), 1965, 85–88.

⁸ Šiame žurnale knyga buvo recenzuota V. Mažiulio, žr. *Blt* 30(1), 1995, 107–108. Tos pačios knygos kitos recenzijos: R. Schmitt, *Kratylos* 42, 1997, 32–35; E. Polomé, *The Journal of Indo-European Studies* 23(3–4), 1995, 501–502; Id., *The Journal of Indo-European Studies* 24(1–2), 1996, 155; P. U. Dini, *Ponto-Baltica* 7, 1997, 187–196.

(nuo 1968 m.) bei įkūrė *Hydronymia Europaea* (nuo 1985 m.), iš abiejų serijų pirmuosė spaudai nemažai tomų.

Berlynas, Tiūbingenas, Londonas, Insbrukas ir Getingenas yra buvę W. P. Schmido išsilavinimo bei tobulinimosi ir universitetinės karjeros miestai. Vilnius, Ryga, Maincas, Leipcigas – tos vietos, kur labiausiai išsiskleidė jo mokslinė veikla.

Gimė Berlyne (Frydenau) ir ten praleido savo jaunystės metus. Paskutiniaisiais gyvenimo metais su pasibaisėjimu pasakodavo apie paauglystės patirtį lėktuvams bombarduojant Vokietijos sostinę per Antrąjį pasaulinį karą. Berlyno Zėlendorfo aukštojoje mokykloje jaunasis Schmidas pradėjo studijuoti evangelikų teologiją, taip pat stipriai domėjosi ir italų kalba. Palikęs Rytų Berlyną, atsidūrė Vakarų Vokietijoje ir įstojo į Tiūbingeno universitetą studijuoti indoeuropeistikos pas profesorių Hansą Krahe. 1955 m. apgynė disertaciją, už kurią gavo premiją, apie indų-iranėnų veiksmožio sistemą (*Untersuchungen zur Stellung der Nasalpraesentia im indo-iranischen Verbalssystem*) ir tęsė indoiranistikos studijas Londone pas W. Bruną Henningą. 1961 m. habilitavosi anksčiau minėtu žymiuoju darbu apie baltų ir indoeuropiečių veiksmožį. 1963–1964 m. Schmidas buvo pakviestas profesoriauti Insbruko universitete, Austrijoje, kur dirbo tik vieną semestrą. 1965 m. persikėlė į Getingeną ir dirbo Georgo Augusto universitete iki pat emeritūros 1994 m. Apsigyvenęs Nydernjesos vietovėje netoli Getingeno, amžinai ilsisi mažose Frydlando kapinėse šalia žmonos Annelisės, irgi buvusios Tiūbingeno mokyklos kalbininkės.

Dėl didelių mokslo laimėjimų Schmidas buvo daug kur pagerbtas. Jis buvo išrinktas Vilniaus universiteto garbės daktaru (2000 m.), Mainco mokslų akademijos tikruoju nariu (1966 m.) ir vėliau humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus viceprezidentu (nuo 1976 iki 1981 m. ir nuo 1994 iki 2000 m.), Latvijos mokslų akademijos užsienio nariu (1992 m.), Lietuvos mokslų akademijos užsienio nariu (1994 m.), Getingeno mokslų akademijos nariu korespondentu (1983 m.), Saksonijos mokslų akademijos nariu korespondentu (1987 m.) ir t.t. Ypač glaudūs ryšiai jį siejo su Lietuva ir su Latvija (žinoma, ir su lietuvių bei latvių kolegomis, ypač su Vytautu Mažiuliu, Grasilda Blažiene, Konstantinu Karuliu, Marta Rudzyte), kur jis apsilankydavo neretai⁹. Likimas yra buvęs palankus Schmido amžininkams, kuriems teko džiaugtis jo prigimtinio linksmu būdu, linkusiu į dosnią gurmanystę ir darnumą, nors visai nepasiduodančiu neįtikinamai nuomonei.

Iš Baltijos kraštų profesorius mėgdavo parsivežti ne tik Baltijos jūros auk-

---

⁹ Schmido mokslinė veikla plačiai aprašyta lietuviškuose bei latviškuose veikaluose, pvz.: A. Sabaliauskas, *Lietuvių kalbos, tyrinėjimo istorija 2*, Vilnius: Mokslas, 1982, 200–203; Id., *Ženklas ir prasmė*, Vilnius: Mokslas, 1986, 217–221; Id., *Lietuvių kalbos enciklopedija*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, ¹1999, 561–562 = ²2008, 479; A. Bankavs, I. Jansone, *Valodniecība Latvijā: Fakti un biogrāfijas*, Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 241.

so – didelių gintaro¹⁰ gabalų savo asmeninei kolekcijai, bet ir labai daug knygų, kurios sudarė jo baltistikos biblioteką, be jokios abejonės, vieną geriausių visoje Vokietijoje. Simboliška ir džiugu, kad po Schmido netekties ši biblioteka nukeliauvo ten, kur šiandien rimtai atgimsta Vokietijos baltistikos tradicija, į Frankfurto universitetą.

Nuo pat mokslinės karjeros pradžios Schmidas buvo ypač dėmesingas Senovės Europai (*Alteuropa*), žinoma, Krahės (o ne Gimbutienės *Old Europe*)¹¹ prasme. Užteks priminti, kad jo įvadinė paskaita Getingeno universitete buvo skirta Senovės Europos ir Rytų Europos atspindžiui kalbos istorijoje¹². Šią tyrimų kryptį Schmidas gilino naujomis perspektyvomis ir gynė daugelyje tarptautinių simpoziumų. Kaip ir mokytojas Krahė, jis intensyviai tyrinėjo vandenvardžius, išplitusius plačiame areale tarp Baltijos ir Reino upių, nepamiršdamas nei Balkanų¹³,

¹⁰ Plg. W. P. Schmid, *Bemerkungen zu litauisch giñtaras 'Bernstein'*, in *Anglo-Saxonica. Festschrift H. Schabram*, München: Fink, 1994, 425–430.

¹¹ Plg. W. P. Schmid, *Indo-European – Old European (on the reexamination of two linguistic terms)*, in S. N. Skomal, E. C. Polomé (eds.), *Proto-Indo-European: The archeology of a linguistic problem. Studies in honor of M. Gimbutas*, Washington: Institute for the Study of Man, 1987, 322–338.

¹² Plg. W. P. Schmid, *Alteuropa und der Osten im Spiegel der Sprachgeschichte*, IBK Sonderheft 22, Innsbruck, 1966, 3–17.

¹³ Plg. W. P. Schmid, *Zwischen Baltikum und Balkan. Sprachwissenschaftliche*

nei kitų Europos žemių¹⁴ ar pusiasalių¹⁵.

„Vardų istorija yra nuolatinė diskusija su jau nebeperregimais vardais“¹⁶, – rašė profesorius, o tam ypatingam pokalbiui jis liko ištikimas iki paskutinių savo dienų.

Didžiulis bei labai originalus Schmido indėlis į hidronimijos sritį. Naujoviškas senų faktų interpretavimas iš esmės pakeitė tradicinį jo mokytojo H. Krahės ir apskritai pasaulio mokslininkų požiūrį šiuo klausimu. Schmido idėjos išbarsytos daugelyje straipsnių, tad nelengva jas susintetinti. Pasak Krahės, *Alteuropa*

Bemerkungen zu einer alten Grenzzone, Sitzungsberichte der Sächsischen Akademie der Wissenschaften zu Leipzig 132(5), 1993, 1–19.

¹⁴ Plg. W. P. Schmid, *Alteuropa und das Slavische*, in H. Draye (ed.), *Proceedings of the Ninth International Congress of Onomastic Sciences*, University College London, Louvain, 1969, 403–407; Id., *Indisch-Iranische Appellativa und alteuropäische Gewässernamen*, in M. Boyce, I. Gershevitch (eds.), *W. B. Henning memorial volume*, Asia Major Library, London, 1970, 376–384.

¹⁵ Plg. W. P. Schmid, *Griechenland und Alteuropa im Blickfeld des Sprachhistorikers*, in *Epistēmōnikē epetērîda tēs filosofikēs scholēs tou Aristoteleîou Panepistēmîou, Thessaloniki*, 1983, 397–412; Id., *Das Lateinische und die Alteuropa-Theorie*, *IF* 90, 1985, 129–146 (= *LSC*, 316–333); Id., *Alteuropa und Skandinavien*, *Namenkundliche Informationen* 56, 1989, 14–28.

¹⁶ „Die Namengeschichte ist eine ständige Auseinandersetzung mit den ja nicht mehr durchsichtigen Namen“, plg. *Blt* 32(2), 151.

reikia suprasti kaip tarpinį sluoksnį (*Zwischenschicht*) tarp hipotetizuojamos ir rekonstruojamos indoeuropiečių prokalbės ir skirtingų istorinių indoeuropiečių kalbų¹⁷. Tuo tarpu Schmidas manė kitaip¹⁸. Hidronimų suponuojamą kalbą jis labiau linkęs tapatinti su pačia indoeuropiečių prokalbe. Kitaip tariant, Senovės Europos hidronimai sudarytų vienur tankesnę, o kitur retesnę tinklą, arba kalbinį kontinuumą¹⁹, apimantį visą Europą nuo Ispanijos iki Rusijos, nuo Skandinavijos iki Italijos.

Įvertinus (beje, pagal tam tikrą specifinę metodiką²⁰) Senovės Europos hidro-

---

¹⁷ Plg. H. Krahe, *Indogermanisch und Alteuropäisch*, *Saeculum* 8(1), 1–16; Id., *Die Struktur der alteuropäischen Hydronymie*, *Abhandlungen der Akademie der Wissenschaften und der Literatur in Mainz*. Geistes- und sozialwissenschaftliche Klasse 2, 1962, Wiesbaden; Id., *Unsere ältesten Flussnamen*, Wiesbaden: Harrassowitz, 1964.

¹⁸ Plg. W. P. Schmid, *Alteuropäisch und Indogermanisch*, *Abhandlungen der Akademie der Wissenschaften und der Literatur in Mainz*. Geistes- und sozialwissenschaftliche Klasse 6, Wiesbaden: Steiner, 1968, 243–258.

¹⁹ Plg. W. P. Schmid, *Alteuropäische Gewässernamen*, in *Namenforschung. Name Studies. Les noms propres. Ein internationales Handbuch zur Onomastik* 1, Berlin, New York: de Gruyter, 1995, p. 756–762; Id., *Idronimi antico-europei*, *RBl* 3, 1997, 89–102.

²⁰ Plg. W. P. Schmid, *Methodische Bemerkungen zur Klassifikation: Alteuropäisch*, in *Onomastica Slavogermanica XIII. Abhandlungen der Sächsischen Akademie*

nimiją, įrodoma, kad būtent baltų arealui būdinga didžiausia šių hidronimų koncentracija (*Häufigkeitszentrum*) ir kontinuumas (*Kontinuitätszentrum*). Atsižvelgiant į kalbų kontinuumą, suponuojamą Senovės Europos hidronimijos, ide. kalbų tarpusavio santykius galima įsivaizduoti kaip koncentrinį modelį, kurio centrą, remiantis metodiniais, kalbiniais ir geografiniais argumentais, užima baltų kalbos. Išoriniame koncentrinio modelio žiede yra vien *centum* kalbos, *satəm* kalbos užima tik pietryčių sektorių. Idėją, kad baltų kalbos sudaro koncentrinio modelio centrą, Schmidas nagrinėjo iki paskutinių metų ir išdėstė daugelyje darbų²¹, tapusių onomastikos klasika.

Šis modelis šiandien yra gerai žinomas ir dėl jo plačiai diskutuoja šalininkai

---

der Wissenschaften zu Leipzig. Phil.-hist. Klasse 75(2), 1998, 21–28.

²¹ Plg. W. P. Schmid, *Baltische Gewässernamen und das vorgeschichtliche Europa*, *IF* 77, 1972, 1–18 (= *LSC*, 175–192); Id., *Baltisch und Indogermanisch*, *Bl* 12(2), 1976, 115–122; Id., *Die Ausbildung der Sprachgemeinschaften in Osteuropa*, in *Handbuch der Geschichte Russlands* 1(2), Stuttgart: Hiersemann, 1978, 101–121; Id., *Indogermanistische Modelle und osteuropäische Frühgeschichte*, *Abhandlungen der Akademie der Wissenschaften und der Literatur in Mainz*. Geistes- und sozialwissenschaftliche Klasse 1, 3–24, Wiesbaden (= *LSC*, 226–247); Id., *Das Baltische Zentrum in der alteuropäischen Hydronymie*, *Bl* 33(2), 1998, 199–208; Id., *Zur Begrifflichkeit in der Konzeption der Alteuropäischen Hydronymie*, *Baltų onomastikos tyrimai* 1, 2006, 237–240.

ir priešininkai. Su Schmido koncentrinio modeliu, kuris remiasi hidronimijos tyrimų rezultatais, iš esmės sutiko tiek V. Toporovas su Viač. Ivanovu, tiek V. Mažiulis. Tiksliais morfologijos tyrimais pagrįstomis vadinamosios Senovės Europos teorijos prielaidomis remiasi ir baltų bei slavų kalbų santykius aiškinantis koncentrinis Schmido modelis.

Schmido nuomone, joks baltų-slavų priešistorinis periodas neegzistavo. Mokslininkas teikia pirmenybę ilgalaikių kaimynystės santykių (*Nachbarschaftsbeziehungen*) konceptui ir pabrėžia, kad abiejų kalbų grupių veiksmažodžio sistemose neįmanoma nustatyti esminių bendrumų (priešingai, esama didelių skirtumų); daugiau atitikmenų esama vardažodžio sistemoje, bet inovacijos arba būdingos ir kitoms kalboms, arba baltų kalbas išskiria iš kitų; senieji hidronimai su patikimais atitikmenimis likusioje Europoje paliudyti baltų (o ne slavų) kalbose. Dėl šių priežasčių baltų ir slavų kalbas sieja, Schmido nuomone, tik satemizacija (be to, ją šios kalbos patyrė skirtingu laipsniu nei kitos kalbos). Slavų kalbų įtaka baltų kalbų leksikai ir sintakse laikytina nesenu, o su raštijos pradžia sietinu reiškiniu. Atsižvelgiant į minėtus veiksmažodžio morfologijos skirtumus, slavų kalbų kilmės iš baltų kalbų hipotezė (tiesa, hidronimijos duomenų nenuneigta) pagal šį aiškinimo modelį vertinama su išlygomis. Kita vertus, seniausieji baltų-germanų ir slavų-germanų kalbų santykiai laikomi ankstesniais negu baltų-slavų.

Ypač svarbūs yra Schmido tyrimai, skirti 'germanų kalbų kūrimuisi' (das Werden des Germanischen) ir seniau-

siems baltų-germanų kalbiniam santykiams²². Mokslininkas pabrėžė, kad germanų ir baltų kalbose esama daugiau bendrų inovacijų nei slavų ir germanų kalbose. Morfologiniai germanų ir baltų kalbų atitikmenys leidžia kalbėti apie labai ankstyvus (iki III tūkstantmečio pr. Kr., t. y. ankstesnius nei išsiskyrė *centum* ir *satəm* kalbos) kalbinius kontaktus, kuriuose slavai dar nedalyvavo. Baltų-germanų kalbų santykiai sumažina keltų-germanų kalbų atitikmenų reikšmę, nes pastarieji apsiriboja vien leksinėmis gretybėmis, o baltų ir germanų kalbose, be leksinių, esama ir palyginti daug morfologinių atitikmenų²³. Kartais panašių atitikmenų aptinkama ir slavų, ir kitose ide. kalbų grupėse. Vis dėlto galima daryti išvadą, kad, Schmido žodžiais tariant, „germanų kalbos turėjusios formuotis baltų kalbų kaimynystėje“. Iš to taip pat aiškėja, kad Skandinavija nėra germanų tautų protėvynė (*Urheimat*).

Toliau Schmidas pabrėžė baltiškų skolinių Pabaltijo finų kalbose svarbą ir iškelė

---

²² Plg. W. P. Schmid, *Bemerkungen zum Werden des 'Germanischen'*, in *Sprache und Recht. Beiträge zur Kulturgeschichte des Mittelalters. Festschrift für Ruth Schmidt-Wiegand zum 60. Geburtstag*, Berlin, New York: de Gruyter, 711–721 (= *LSC*, 347–357).

²³ Plg. W. P. Schmid, *Zu den germanisch-baltischen Sprachbeziehungen: die Komparative der Adjektive*, in *Indogermanica Europaea. Festschrift für W. Meid*, Graz: Institut für Sprachwissenschaft, 1989, 241–250 (apie būdvardžių aukštesniojo laipsnio darybą, plg. go. *-izan-* / **-izn-*; lie. *-esnis*).

kelias hipotezes dėl santykinės slavų-baltų-germanų kalbų izoglosų chronologijos²⁴. Tos izoglosos galėtų būti ankstesnės nei baltiški skoliniai Pabaltijo finų kalbose ir vėlesnės nei iranėnų kalbų skolinių sluoksniis Pabaltijo finų kalbose (datuojamas nuo V a. pr. Kr.). Pagaliau baltiški skoliniai turėtų būti ankstesni nei seniausi germaniški, vadinasi, jie galėtų būti Kristaus gimimo laikų. Manydamas, kad slavų-baltų-germanų kalbų izoglosų perteikiamas kultūros lygmuo nedaug tesiskiria nuo baltizmo perteikiamo kultūros lygmens Pabaltijo finų kalbose, Schmidas padarė išvadą, kad šie reiškiniai neturėtų būti vienas nuo kito labai nutolę.

Čia paliesti tik bene bendriausi Schmido tyrimų laukai, visai nesigilinta į daugybę kitų jo nagrinėtų aspektų. Kaip matyti, Schmido idėjos dažnai novatoriškos ir netradicinės. Tai, kad jos ne visada priimamos kalbininkų visuomenės,

---

²⁴ Plg. W. P. Schmid, Zur Etymologie des Wortes Pflug, in H. Beck, D. Denecke, H. Jankuhn (Hrsg.), *Untersuchungen zur eisenzeitlichen und frühmittelalterlichen Flur in Mitteleuropa und ihrer Nutzung*. Bericht über die Kolloquien der Kommission für die Altertumskunde Mittel- und Nordeuropas in den Jahren 1975–1976, Abhandlungen der Akademie der Wissenschaften in Göttingen. Philologisch-Historische Klasse, 3. Folge, N. 116(2), Göttingen, 1980, 77–81; Id., *IF* 80, 325–327, tai Schmido recenzija Stango 1972 m. veikalui *Lexikalische Sonderübereinstimmungen zwischen dem Slavischen, Baltischen und Germanischen*, Oslo, Bergen, Tromsø: Universitetsforlaget.

yra normali kiekvieno naujo požiūrio dalia. Kaip gražiai pasakė A. Klimas²⁵, lygindamas Schmido koncentrinį modelį su Trojos arklio įvaizdžiu: „it is not yet clear when the soldiers will make the conquest“.

Būtina atkreipti dėmesį į Schmido kaip mokslininko būdingą nagrinėjimo bruožą. Baltų kalbų duomenis savo darbuose jis visuomet sugebėdavo įreminėti į indoeuropeistinį kontekstą, taip pat atsižvelgdamas ir į svarbius onomastikos faktus. Darydamas išvadas integralusis kalbininkas kaip retas laisvai ir plačiai operavo indoeuropeistikos, onomastikos ir baltistikos duomenimis. Dažnai jo straipsniuose tarytum vyksta tarpdisciplininis polilogas: vienur iš hidroniminių pastabų ar lyginimų gąli išsirutulioti svarbūs morfologijos teiginiai, kitur mintys juda priešinga kryptimi, o kitąsyk atsiduodama tik vienam lygmeniui ir jame operuojama nuodugniai, vertikaliai... Ir visi panaudoti požiūriai padeda geriau suvokti ir išaiškinti tam tikro žodžio ar vardo istoriją, etimologiją arba struktūrą, tam tikro regiono kalbų chronologinius santykius ar panašiai...

Pabaigai tebūnie iškalbingas vaizdas su raginiu. Turint omenyje įtaigų Kazimiero Būgos onomastikos tyrinėjimo objekto apibūdinimą – „žemės kalba“, galima drąsiai teigti, kad W. P. Schmidas, būdamas jautrus ir palankus visoms galimoms sąsajoms tarp *ὄνομα* ir *λόγος*, nesusaisi brido per Senojo žemyno „van-

---

²⁵ Plg. A. Klimas, Professor Wolfgang P. Schmid and his Trojan Horse, *Lituanus* 34(4), 1988, 23–30.

dens kalbą“. Tačiau jo paties vardas nepranyks vandenyje, o liks giliai įkaltas istorinės kalbotyros, ypač baltistikos, metrikoje. Todėl gal daug neapsiriksiu teigdamas, kad geriausias būdas pagerbti W. P. Schmidą, kuris tiek daug davė

„mūsų bendrajai *balticitas*“, būtų su baltistika susijusių jo darbų rinkinys lietuvių ir latvių kalbomis. Baltistų visuomenei tai būtų pareiga ir malonė.

Pietro U. DINI

[*pu@ling.unipi.it*]